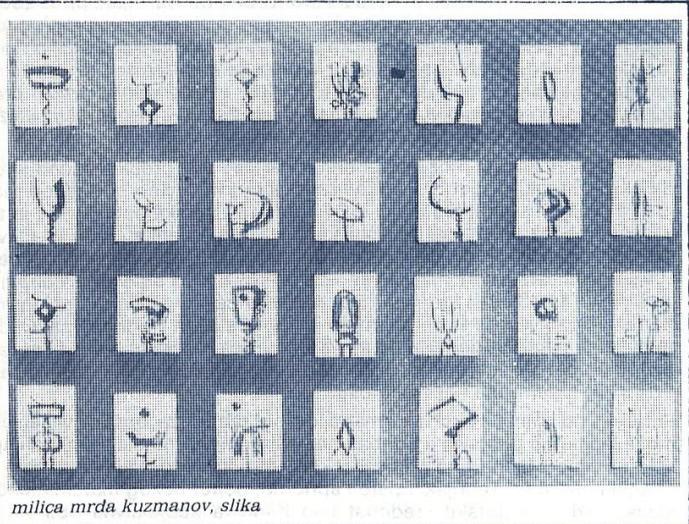

tentne i uzorne vrednosti kao kriterijuma u prosudjivanju lepote ove ili one žene. Tada bi zaista sve bilo jasno i pouzdano i saglasno u našem procenjivanju, a subjektivnost našeg suda ukusa ne bi imala nikakvu obavezujuću snagu. No teškoća Platonove teorije ideja i u ovome pogledu se sastoji u tome što tih ideja nema pa dakle ni ideje lepog. Ali ako se ne možemo držati Platonove metafizike, možda bi neka forma platonizma bila prihvatljiva za našu praktičnu svrhu, možda prosudjivanje ženske

lepote ne treba svesti na jedan ideal, već uzeti mnoštvo idea i različite tipove lepote, i to u parataksiji, kao ravnopravne vrednosti. No to ne bi bitno promenilo položaj, jer bismo onda umesto jedne nepostojeće ideje imali više isto tako nepostojećih ideja. Ortega zaključuje da na taj način razblažena Platonova metafizika ne znači nikakav načelan napredak. Razmišljanje se zatim nastavlja u tome smislu i završava time što se ni jedno gledište platonskog obeležja ne može prihvati u prosudjivanju lepote žene i nijedno drugo koje polazi od neke obavezujuće opštosti kao norme vrednosti, već se po Ortegi put otvara tek onda ako podemo od konkretnog lika neke žene i njene lepote procenjujemo prema njoj iminentnom idealnu kao individualnom kriteriju tako što ćemo neke crte odobriti kao saglasne, a druge odbaciti kao nesaglasne sa idealom svojstvenom samo tom liku. To je dakle nominalističko rešenje u estetici u izvornom i strogom značenju reči estetika, jer ovde nije reč o umetnosti i umetničkim delima, već o telesnoj lepoti, o ljudskom liku, o prirodnoj lepoti bića čovekovog.

Tako Ortega pristaje uz fenomene specifične lepote estetskih fenomena, pa dakle i pojma ženske lepote, uz individualne estetske vrednosti jednog lika koji se ne može podvesti pod nešto opšte, pod kategorije, zakonitosti norme, estetsko područje gde su umesto jedinstva i identiteta važnije razlike i drugačijost. Tako se Ortega kreće putem istoričnosti načina prosudjivanja u estetici i filozofiji vrednosti. Slično tome Ortega se i u etici drži moralnog prosudjivanja i vrednosti koje se ne mogu podvesti pod nešto opšte, pod neki moralni zakon ili imperativ, drži se vrednosti specifičnih i neponovljivih pojedinih moralnih stanja stvari, drži se dakle i u tome fenomenalnom području povesnog načina mišljenja. Prema tome, vreme je da se sada sa pitanjem Sta je vrednost, a Sta lepo obratimo tom povesnom načinu mišljenja u estetici i filozofiji umetnosti, da razmotrimo ima li novih vrednosti i da li je moguće stvaranje vrednosti, najzad kako nastaju i nestaju vrednosti.

(Odlomak)

milica mrda kuzmanov, slika

kiša je stala

boris kulenović

UČITELJ-BEGUNAC

Baš kao da je
istresla poslednji trn
droge iz neuredne kose
i digla glavu i lice,
Istina, o danas
legantna i puna zahteva.
Radnje su tek otvorene,
kiša pada.
U redu kišo
danasa je tvoj dan.
Cujem devojku iz susedstva
kako strčava niz stepenice,
namirisana okupana,
moja želja je
kao ovaj siti kanarinac.
A juče se otvorio davo
dlakavih nogu
raskrečan nad
goličavim plusom i minusom.
U sredini davo
s leva starica, a s desna andeo,
kartonska sudbina
ima posla s varalicom.
Stao sam naceren jugu
i postao čovek
sa dobrim izgledima.
Kiša je stala,
zemlja je lepov,
priroda je humor,
vazduh je plavičasta
rakija od anisa.
Gledaj:
vreme je pijani poštar
slep za bezimena vrata
moje kuće.
Kanarinac i ja.
Mali žuti
stomaka punog semenki,
ja
pušač u pižami
izboden kopljima jutra
blaženo ištićem
kao sveti Sebastijan
pun milosrda i humora.

AVGUST

Sangvinično plava
boja onog što je nebo
je svetlost nakljukana kiseonikom.
Video sam kako niko ne diše,
jer sve je kristal i tišina,
a noć i plima
su barokno nekorisni
ukrasi
odbegli od vremena.
Jedini vetrar
su spokoj i glad.
Svod je uflukan pticama
koje nisu dovoljno teške
da slete.
Jedini metal
su bakarno zelene oči
ofset lepotice na kalendaru.
Avgust.
Avgust taj i taj
u automehaničarskoj radionici
gde pesnik, hrabro gazim
po geografskim obrisima
mrlja motornog ulja.
I od prljavih prstiju
očima i strpljenjem čuvam
prizor septembra
na pin-ap kalendaru
iznad mašine za skidanje guma
okičene muvama i prašinom.

TRI PORTRETA NEBA

1.
Nalik velovima u čipkastom jatu,
nošeni vazduhom
prljavi papiri i leševi lišća
skrivali su golotinu neba.

Bilo je možda četiri
musava, jesenja sata
i fiktivni ornament
ruže vetrova
na svodu srednje Evrope:
kao loša zatvorska tetovaža,
kao ženski pol.

To,
loše raspoloženo
Nebo, Veliki Travestit
u sekundi smiraja bilo je,
u ovoj tački priče,
na silu opršeno.

2.

Nalik svitu
Velaskezovih kraljevskih kretena,
oblaci kopilad
njišu se spram
zadihanog horizonta.

3.

Zvezde se ne vide
od nerodene vode.

ČOVEK U AUTOBUSU

Na prvoj stranici
linije Liman-Centar
jedva njih par
nespretno odevrenih
popelo se
u jutarnje blistav autobus.

Ispaštajući sporost
ostavljeni u nemilost
iščezavanja
i praznog prostora
bez ijednog rukohvata
u blizini,
ljudi su se povili
svi u jednom pravcu
nalik trski pod vетrom.

Uplovili smo tada
među fasade i dvorede,
i uskoro
sva lica
i onih što su ušli posle,
neprijatno blizu jedna drugim
motriša su
prljavi plehani svod,
lažno ravnodušna
nalik suncokretima po mirnom dnu.

Visoko,
duž postojane šipke
nanizani su
široke šake muškaraca.
Šest i dvadeset dva,
na satu devojke
kojoj ni visoke štikle
ne pomažu
da se purpurno ukrašenim prstima
zakači gore.

Na krivini kod
vojnih zgrada
osetih
da grčevito
nesvesna mog lica
njena šaka traži
pomoč od mog kaputa
i za minut
počiva na reveru.

Šest i dvadeset tri,
kao da ima da mi saopšti
nešto svakako sudbonosno,
ta šaka
sa jeftinim prstenom
i uredno lakiranim noktima,
na mom levom reveru.

Medutim skromnost
rada ponos.
Izadob.
Iz iskustva slutim
da lica vlasnica
manikiranih ruku
nisu izvesno lica
Dobrih Devojaka.